

ПІСЕННИЙ УЖИНОК ВАДИМА КРИЩЕНКА

«Родина, родина – це вся Україна» – кому не запали в душу рядки величної пісні нашого улюбленого поета-земляка Вадима Крищенка?! Це про його лірику схвально сказав Андрій Малишко: «Вадиме, у Вас такий вірш, як пісня...» А поетичні витoki йдуть із поліської землі.

Народився Вадим Дмитрович Крищенко 1 квітня 1935 року в Житомирі, коли батьки були ще студентами педагогічного інституту. Дитячі роки минули у дідуся і бабусі в селі Глибочок Баранівського району на Житомирщині. Це вони з добрим баченням світу і безмежною любов'ю до землі благодатно вплинули на формування поетичного світогляду майбутнього поета. Про них він потім буде прочулено писати:

Земля батьків не слово, не умовність,

А істина велика і проста.

Це отчий дім, невищерблена совість,

Могила діда в затінку хреста.

(«Земля батьків»)

І дивляться вікна у вечір незряче

У бабиній хаті... Пустіє пітьму.

Ніхто не голосить і навіть не плаче,

Хоч баби Уляни на світі нема....

Жила, ніби роки на вузлик мотала.

Жила, як жилось, - без прокльонів і зла.

І пусто очам, коли баби не стало, І наче поменшало в світі тепла.

(«Бадилля городнє зросте і зів'яне...»)

Запам'ятались хлопчині важкі роки фашистської окупації без «золотого, як сонечко, хліба» і «зачовгані калоші – супутники дитячих літ». По війні, коли

батько повернувся з фронту, Вадим з батьками оселився в Житомирі. Навчався спочатку в школі № 1, де вчителювали батьки, а десятирічку закінчував у школі № 23. Коли хлопчині виповнилося чотирнадцять років, померла мати.

О, я і досі чую ніжну руку

І мамин голос: «Хлопчику, не плач...» –

І люта кривда не міцною стає

Супроти материнської любові.

Матусенько... З далеких літ приніс

Твій добрий погляд промінець ласкавий...

А далі навчання в Київському університеті на факультеті журналістики. Брав участь у студентському театрі, відвідував літературну студію, якою керував письменник Юрій Мушкетик, а старостою був Василь Симоненко. Перебував на журналістській роботі (радіо і телебачення). Потім – відповідальний секретар Головного комітету Виставки досягнень народного господарства УРСР. Тепер це Український центр виставки і ярмарків. Перша збірка поезій «Тепла прорість» вийшла в 1963 році. Поетичний ужинок Вадима Крищенка становить більше 30 збірок: «Щирість» (1966), «Зустрічі з літом» (1971), «Відстані» (1974), «Ясен день» (1977), «Напруга дня» (1979), «Допоки живу» (1985), «Біля останнього багаття» (1993), «Дзвонар» (1998) та ін. Окремо слід виділити збірки для дітей: «Паперові човники» (1972), «Сонячне яблучко» (1973), «Ласкаві промінці» (1975), «В містечку чудес» (1977), «Завтра в школу» (1978), «Ромашки» (вірменською мовою), «Март, откуда ты идешь» (російською мовою).

Поетична палітра Вадима Крищенка воістину багата. У його дивосвіті любов до сонця і хліба, до батьків і друзів, до України і канадських українців, філософське осмислення людського буття, замилювання красою неба і землі, звеличення любові і добра.

У поезії «Я низький – без неба» автор піднімається до широких філософських узагальнень, знаходить точні і свіжі образи, в яких відбито палку любов до Вітчизни.

*Я низький – без неба,
Я вузький – без поля,
Без кохання й дружби
Згіркне моя доля.*

*Як без мрій – без сонця
І дощів навскісних,
Я глухий - без мови.
Мовчазний без пісні.*

*Без Дніпра – мілкий я,
У піски затертий.
А без Батьківщини –
Я навіки мертвий.*

Співуча планета творчості Вадима Крищенка багата на філософські медитації. Поет часто виступає щирим і невимушеним порадником для молоді:

*Земля – то Біблія свята,
Читай по стебельцях та вітті,
Читай по соняху й житях –
Вона навчить, як жити на світі.*

(«Цвітуть веселі картоплі...»)

*Жіноча доля – яблунева віть:
Плодами вниз, а пелюстками вгору.
Вона залежна, що там не кажіть.
Від того, хто іде із нею поруч.*

(«Жіноча доля»)

Поезія «Браття-українці» – високого громадянського звучання. Це роздум про самоусвідомлення української нації в епоху відродження.

*Вставаймо, браття-українці,
Здіймаймося на повен зріст.*

*Вставаймо всі, не поодинці,
Щоб завиднілося ускрізь.*

*Хай білий світ і нас побачить,
Узнає, скільки тут нас є.
Не хочем більше смутком й плачем
Засіювать життя своє.*

*Щедрішої ми долі варті,
Бо волю в серці берегли.
Хіба ми цяточка на карті?
Хіба ми злякані хохли?*

Поетові болять доля за державу, коли різного роду можновладців «у державних кріслах» пнуться у пророки, а тим часом обкрадають народ:

*Що їм держава та народ?
Не зрозуміли ласку Божу.
Ніяк набить не можуть рот,
Ніяк накрастися не можуть.*

*Гендлюють, дурять, продають,
Торгують весело й охоче,
За усмішку сховавши лютъ,
За папірець сховавши очі.*

(«Апостоли добра»)

Близька поетові шкільна тематика. А це й не дивно, бо сам виходець із учительської родини. Так, у поезії «Учитель» звучить шана дорогому вчителеві, який «науки пароплав» і після закінчення учнями школи продовжує вести «у житейським вирі».

Та все життя, аж до кінця –

Продовження його уроку.

Як зізнається Вадим Дмитрович, іноді починає писати вірш, а виходить пісня, або навпаки. Про широкий діапазон пісенної лірики свідчить програма ювілейного вечора поета-пісняра, що транслювався з палацу «Україна» (травень 1997 року). У співдружності з композиторами І. Покладом, В. Філіпенком, О. Злотником, О. Осадчим, Г. Татарченком, О. Морозовим, О. Гавришем, К. Домінчиним та іншими народилися такі пісні: «Хай щастить вам, люди добрі!», «Молитва за Україну», «Де знайти чарівну квітку», «Зустрічаймо любов на світанні», «Ця весна для мене, ця весна для тебе», «Отчий край», «Тінь на стіні», «Я по кладочці іду», «Білі нарциси», «З тобою ми, як дві зорі», «Дві гітари», «Лебеді кохання», «Запитаю», «Вже відцвіли айстри у саду», «Наливаймо, браття, кришталеві чаші», «Біжить весна», «Біля річки», «Усі ми прагнемо любові», «Поїзд о двадцятій», «Полісяночка», «Між нас дощі», «Скажи мені, любове», «Дорога до матері», «Налий, шинкарочко!», «Зоре моя, зіронько», «Осінні яблука», «Рідна хата», «Берег любові», «Одна-єдина», «Пізня зустріч» та інші. Виконавцями їх є провідні артисти нашої держави: Раїса Кириченко, Софія Ротару. Василь Зінкевич, Оксана Білозір, Павло Зібров, Павло Дворський, Віктор Шпортько, Алла Кудлай, Іван Мацялко, Віталій Білоножко, Назарій Яремчук, Микола Гнатюк, Надія Шестак, Іво Бобул, Лілія Сандулеса. Окремі з них виконують відомі пісенні гурти: «Соколи», «Козацькі забави», «Явір», «Дзвони», «Свितязь», «Український сувенір»...

Про невичерпний пісенний набуток Вадима Крищенка, позначений задушевністю і ліризмом, зазначав Юрій Мушкетик.

«Тонкий поліфонічний лірик і один з найщиріших нині поетів-піснярів – такою мені бачиться творча постать Вадима Крищенка в нашій літературі.

Якось тихо і непомітно, не вистояючи в чергах за різними преміями та нагородами, він, однак, став улюбленим поетом для багатьох, а це, повірте мені, вдається одиницям.

Чого варта його пісня «Кришталеві чаші», яка воістину стала народною. Українське єство ніколи і ніде не зраджувало поета, що мені особисто дуже

близьке в його творчості. Та що представляти митця, який і так добре знаний всіма... Скажу лише – вчитайтесь в поетичні рядки Вадима Крищенка, побудьте з ним хоч якусь мить наодинці – і ви відчуєте, що його слово, його думка можуть перероджуватись у радість і гнів, можуть ставати трепетними і глибокими почуттями, які довго залишаються в людському серці».

У поетичному снопі Вадима Крищенка надibuємо цілий ряд крилатих висловів, які надовго запам'ятовуються. Ось, хоча б, наприклад:

Між нас дощі, мов шипшинові куці

Щоб нас очей не виїв сором

Бо черствіє земля без кохання

Кожен помирає в одиночку, не минувши сповіді дуті

Йти до істини святої через неправду і ганьбу

Із прози життя знов поезія буде

Що за пісня без любові?

Жіноче щастя дуже часто – мить, а далі сіра,

невиразна дійсність

Сьогодні день танцює згадку літа

Хоч росинкою в траві ми нагадуємо про себе

Українська душа настояна на мелодії

Мої пісні ідуть від слова.

Сьогодні Вадим Крищенко «дійшов свого зросту і сили». Його внесок у сучасну поезію значний і вагомий. Думається, що він напише ще багато ліричних поезій, бо, як сам зізнається, «осеніти я іще не хочу». Щастя йому на поетичній дорозі!

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Дорога до пісні* // Культура. – 1993. – 12 листопада.
2. *Веселка* (Антологія української літератури для дітей). – К., 1984. – С. 450-453.

3. *Мушкетик Ю.* Замість передмови // Крищенко В. Пісні. Поезії. – К.: Мистецтво, 1995.
4. *Кодлюк Я., Одинцова Г.* Розповіді про письменників. – Тернопіль, 1997. – С. 52-53.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Розкажіть, де проходили дитячі і юнацькі роки Вадима Крищенка.
2. Окресліть поетичний ужинок нашого поета-земляка.
3. Чому ми кажемо, що поетичне слово Вадима Крищенка зігріте любов'ю?
4. Які пісні на слова Вадима Крищенка вам запам'ятались?
5. Вкажіть пісні поета, присвячені незалежній Україні.
6. Чи знаєте ви композиторів і провідних артистів, які співпрацюють з Вадимом Крищенком?
7. В яких поезіях Вадима Крищенка оспівана житомирська земля?
8. Випишіть крилаті вирази з поетичного доробку поета.